
ЗАСЕДАНИЕ НАУЧНОГО СОВЕТА ПО НАУКОВЕДЕНИЮ МЕЖДУНАРОДНОЙ АССОЦИАЦИИ АКАДЕМИЙ НАУК

---

6 декабря 2018 года в г. Киеве состоялось очередное одиннадцатое заседание Научного совета по науковедению Международной ассоциации академий наук (МАН). В эти дни (6–7 декабря 2018 г.) в Национальной академии наук Украины проходили торжественные мероприятия, посвященные 100-летию НАН Украины и 100-летию ее президента — выдающегося ученого и организатора науки Бориса Евгеньевича Патона. В мероприятиях участвовало много делегаций зарубежных академий наук, научных центров и университетов. Особенно широко были представлены академии наук — члены МАН. Заседание Научного совета по науковедению МАН проходило в рамках торжественных мероприятий, как всегда в открытом формате с участием всех заинтересованных ученых и было также посвящено 100-летним юбилеям.

На заседании Научного совета была рассмотрена следующая повестка дня:

1. Презентация изданий, посвященных 100-летию Национальной академии наук Украины, подготовленных при участии ГУ «Институт исследований научно-технического потенциала и истории науки им. Г.М. Доброва НАН Украины».

2. О совместном проекте «Национальные академии наук: современное состояние, проблемы, перспективы развития и приоритеты сотрудничества в рамках МАН».

3. О концепции Международного симпозиума «Национальные академии наук: современное состояние, проблемы, перспективы развития и приоритеты сотрудничества в рамках МАН» и организации его проведения в г. Киеве, в июне 2019 года под эгидой МАН и ЮНЕСКО.

Открыл заседание Научного совета и выступил с докладом председатель Совета, директор ГУ «Институт исследований научно-технического потенциала и истории науки им. Г.М. Доброва НАН Украины» (ИИНТПИН НАН Украины) Б.А. Малицкий. Он поблагодарил присутствующих за внимание, проявленное к НАН Украины и ее президенту академику Б.Е. Патону

самим фактом их присутствия на торжественных мероприятиях по случаю 100-летнего юбилея. Кратко рассказал об истории создания Украинской академии наук, особой роли ее первого президента Владимира Ивановича Вернадского, знавшего о преимуществах и недостатках деятельности различных академий наук и сумевшего убедить всех, включая правительство, в необходимости создания государственной сети научно-исследовательских институтов с соответствующим финансированием. Ученый утверждал, что это единственный путь достижения максимальной результативности научного творчества, когда усилия отдельных ученых объединяются, превращаясь в могучую интеллектуальную силу. Заложив правильный алгоритм такой мощной структуры как Академия наук, Украина развила интеллектуальный потенциал, который получил мировое признание и был использован для решения важных задач, стоявших перед государством.

Особо докладчик отметил «патоновский» период истории Академии наук Украины, который начался в 1962 году, с избранием президентом Академии Б.Е. Патона, и продолжается 57-й год. Тот размах и развитие, которые получила Академия наук под руководством этого великого ученого, сделали АН УССР самой передовой в Советском Союзе, проведение целенаправленных фундаментальных исследований превратило науку в непосредственную производительную силу. С 1953 года (65 лет) академик Б.Е. Патон также руководит Институтом электросварки им. Е.О. Патона НАН Украины, ученые которого разработали новые, революционные для своего времени методы сварки, применявшиеся при строительстве мостов, железных дорог, трубопроводов, а также при сварке элементов из брони, сварке в космосе, сварке живых тканей и др. У Б.Е. Патона около 3 тысяч публикаций и более 560 изобретений.

На протяжении своей столетней истории НАН Украины пережила немало крутых политических и экономических поворотов, и речь всегда шла исключительно о том, какой ей быть, чтобы отвечать требованиям времени, направлениям и темпам развития мировой науки, актуальным потребностям экономики, обороны и социальной сферы общества.

Далее докладчик кратко рассказал об изданных при участии Института книгах к 100-летию НАН Украины:

- Малицкий Б.А., Грачев О.А., Кубальский О.Н., Корнилов В.А., Рыбачук В.П., Хоревин В.И., Головащенко Л.Р., Овчарова Л.П. Национальная академия наук Украины: статистический и наукометрический анализ эффективности научного потенциала / Гл. ред. акад. НАН Украины В.Л. Богданов; НАН Украины, ГУ «Институт исслед. научно-техн. потенциала и истории науки им. Г.М. Доброва НАН Украины». К., 2018. 344 с. (на украинском, русском, английском языках)

Справочник содержит основные статистические данные о научно-техническом потенциале и результатах деятельности Национальной академии наук Украины. Его материалы дают представление о месте и роли НАН Украины в системе научных организаций государства, в том числе в секторальном разрезе, а также в мировом контексте. Статистические данные охватывают в основном период с 2012 по 2017 год. При подготовке справочника использованы материалы Государственной службы статистики Украины, годовые отчеты Национальной академии наук Украины, а также международные отчеты, наукометрические базы данных и научные публикации.

- Національна академія наук України. Видатні досягнення 1918—2018 / Голова ред. колегії акад. НАН України Б.Є. Патон. К.: Фенікс, 2018. 320 с.

Містить відомості про понад 100 видатних досягнень вчених НАН України в галузі фізико-математичних і хімічно-біологічних наук, наук про Землю і космос, технічних і соціогуманітарних наук. Досягненнями вважаються найважливіші відкриття і винаходи, розроблені теорії, створені нові матеріали і технології, прилади та устаткування, фундаментальні публікації. Розкрито їх зміст і значення, наведено короткі біографічні довідки про їх авторів. Тексти супроводжуються фотографіями та бібліографією.

- Національна академія наук України. Хронологія. 1918—2018 / Відп. ред. акад. НАН України В.Л. Богданов. 2-е вид., доп. і виправл. К.: Фенікс, 2018. 720 с.

Монографія містить коротку історію НАН України за роки її існування (1918—2018) в датах, подіях, фактах та особистостях і подається в рамках відповідної періодизаційної схеми та в суспільно-політичному контексті. Таке своєрідне зведення найбільш значущих подій і фактів НАН України та її наукової, науково-технічної й науково-організаційної діяльності, відібраних за певними критеріями і супроводжуваних подекуди короткими анотаціями та посиланнями на першоджерела, створено вперше. Поєднання хронікального підходу з аналітичним дало можливість відійти від простої констатації фактів, внаслідок чого хронологія набула нового змісту. Книга супроводжується значною кількістю фотографій та бібліографією. Розрахована на співробітників академічних установ, істориків науки і наукознавців, усіх, хто цікавиться історією України та її Академії наук.

- Палій В.М., Храмов Ю.О. Національна академія наук України. Персональний склад. 1918—2018. 7-е вид., доп. і виправ. К.: Фенікс, 2018. 560 с.

У книзі подано короткі відомості про життя, наукову і науково-організаційну діяльність академіків і членів-кореспондентів Національної академії наук України за час її існування — 1918—2018 рр. Наведено також біографічні довідки про іноземних членів НАН України. У розділі «Додатки» вміщено списки учених Академії — лауреатів Державних премій України та іменних премій НАН України, заслужених діячів науки і техніки України.

- Цибань В.О. Нагороди Національної академії наук України: Золота медаль ім. В.І. Вернадського. Премії імені видатних учених України. Премії для молодих учених і студентів вищих навчальних закладів. Відзнаки. Почесний доктор. 3 вид., перероб. і доповн. К.: КММ, 2018. 456 с.

У книзі узагальнено і докладно висвітлено інформацію про нагороди, премії й відзнаки, запроваджені в Національній академії наук України протягом 100-річного її існування, надано коротку історичну довідку про життєвий шлях, наукові та творчі здобутки, нагороди видатних учених України, ім'я яких носять премії. У виданні наведено основні документи — постанови органів влади, Президії НАН України про заснування премій та відзнак з їх описом. Книга розрахована на наукових працівників, усіх, хто цікавиться історією Національної академії наук України.

- Цибань В.О. Лауреати Золотої медалі імені В.І. Вернадського та премії імені видатних учених України НАН України 2018 року. К.: Видавничий дім «Академперіодика» НАН України, 2018. 29 с.

Б.А. Малицкий также кратко проинформировал о предложениях, связанных с пунктами 2 и 3 повестки дня. По всем вопросам повестки дня выступили: член Научного совета, главный научный сотрудник ФГБУН «Институт естествознания и техники им. С.И. Вавилова РАН, чл.-кор. РАН, летчик-космонавт Ю.М. Батулин; заместитель Руководителя МААН, академик НАН Беларуси П.А. Витязь; член Научного совета, директор Института истории науки НАН Азербайджана М.Г. Сайд-

бейли; зам. председателя Научного совета, зав. отделом проблем деятельности и стратегии развития НАН Украины ИИНТПИН НАН Украины О.А. Грачев; зам. директора ИИНТПИН НАН Украины В.П. Соловьев; вед. научный сотрудник ИИНТПИН НАН Украины Л.Ф. Кавуненко; зав. отделом истории и социологии науки ИИНТПИН НАН Украины Ю.А. Храмов; уч. секретарь Научного совета, научный сотрудник ИИНТПИН НАН Украины Л.Р. Головащенко; ст. научный сотрудник ИИНТПИН НАН Украины В.И. Хоревин и др.

Научный совет по науковедению принял решения:

- одобрить создание совместного проекта «Национальные академии наук: современное состояние, проблемы, перспективы развития и приоритеты сотрудничества в рамках МААН». При этом доработать предложенную анкету и разработать подробную методику выполнения проекта с учетом предыдущего опыта работы Научного совета по аналогичной проблеме в 2015—2016 гг.

Обратиться в Совет МААН с просьбой поддержать выполнение совместного проекта с привлечением всех академий наук, входящих в МААН;

- одобрить концепцию и поддержать проведение Международного симпозиума «Национальные академии наук: современное состояние, проблемы, перспективы развития и приоритеты сотрудничества в рамках МААН» в г. Киеве, в июне 2019 года под эгидой МААН и ЮНЕСКО.

Обратиться к руководству МААН с просьбой рассмотреть возможность поддержать проведение симпозиума с привлечением других академий наук — членов МААН.

Принять к сведению информацию заместителя Руководителя МААН, академика НАН Беларуси П.А. Витязя о возможном проведении Международного симпозиума с аналогичной тематикой в г. Душанбе (Таджикистан) в сентябре 2019 г.

*О.А. ГРАЧЕВ,
Л.Р. ГОЛОВАЩЕНКО*

В КРАЇНІ ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ ПЕРШОГО КОСМОНАВТА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ ЛЕОНІДА КАДЕНЮКА

31 січня 2019 року минув рік, як перестало битися серце Першого космонавта незалежної України, Героя України Леоніда Каденюка.

Хлопчику з буковинського села вдалося здійснити свою мрію про політ у космос. Завдяки Леоніду Каденюку на навколосеземній орбіті вперше пролунав гімн незалежної України, був розгорнутий національний прапор, там побував «Кобзар» Тараса Шевченка.

Незважаючи на належні пошесті та світову популярність, Леонід Каденюк залишався простою, ширною і дуже скромною людиною.

Допомагав людям, як міг, і робив це спокійно, без розголосу.

У свої 67 років Леонід Костянтинович був сповнений творчих задумів, енергії, надії знову побувати у космосі. У грудні він отримав запрошення стати членом екіпажу місії на приватну космічну станцію в 2021 році. Та не судилося...

Перший космонавт незалежної України Леонід Костянтинович Каденюк народився 28 січня 1951 року.

В цей день у м. Київ та в інших містах України за ініціативою Державного космічного агентства України та громадських організацій відбулися заходи, присвячені пам'яті Леоніда Костянтиновича.

У приміщенні Київського планетарію відбулася прес-конференція, організована Аерокосмічним товариством України, Українським молодіжним аерокосмічним об'єднанням «Сузір'я», Радою з екологічної безпеки та земляцтвом «Буковина», під час якої було оголошено тиждень пам'яті першого космонавта України.

На прес-конференції була представлена заснована цими організаціями відзнака «Зірка космонавта Каденюка».

Першими нагородженими стали: Президент України (1994—2005 рр.) Леонід Данилович Кучма; керівник наукової програми, яку здійснив космонавт Леонід Каденюк під час польоту на шаттлі «Колумбія», член-кореспондент НАН України Єлизавета Львівна Курдюм; керівник медичної та фізичної підготовки — професор Вадим Акимович Березовський; ректор Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», академік НАН України Михайло Захарович Згуровський; Житомирський музей космонавтики ім. С.П. Корольова.

Для учасників заходу була представлена художня частина. Багато відвідувачів мали можливість поспілкуватися з Президентом України Леонідом Даниловичем Кучмою, працівниками Державного космічного агентства України, вченими, родиною космонавта Леоніда Каденюка.

ЕДУАРД КУЗНЕЦОВ,
радник голови

Державного космічного агентства України